

Innst. S. nr. 152

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:19 (2006-2007)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Torbjørn Hansen om skjerpet kontroll med private vaktelskaper

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Torbjørn Hansen har den 23. november 2006 framsatt følgende forslag:

1. Regjeringen bes senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett sørge for opprettelse av de stillingene som ble forutsatt av Stortinget ved vedtakelsen av lov om vaktvirksomhet.
2. Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til endringer i lov om vaktvirksomhet med sikte på å klargjøre at politiattest kan kreves også etter ansettelse, og at det enkelte selskap gis anledning til å innhente dette ved mistanke om kriminelle handlinger begått av egne ansatte.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for at politiet skal ha plikt til å varsle ledelsen i et vaktelskap dersom en av deres ansatte har begått straffbare handlinger, eller er under etterforskning mistenkt for alvorlige straffbare handlinger.
4. Stortinget ber Regjeringen utrede forslag om å teste vektere i vektelskaper ved mistanke om misbruk av rusmidler."

I begrunnelsen for forslagene viser forslagsstillerne til at samfunnsutviklingen har vist at det er behov for vektelbransjen. Det er viktig at slike oppgaver utføres på en betryggende og profesjonell måte og ikke kommer i konflikt med de oppgaver politiet er satt til å utføre.

Det er etter forslagsstillerne mening avgjørende at samfunnet og vaktelskaperne kunder har tillit til vektelbransjen. En forutsetning for dette er at vektelbransjen og offentlige myndigheter har absolutt nulltoleranse overfor ansatte som begår straffbare handlinger og ikke minst at taushetspliktreglene blir overholdt. Forutsetningen for dette er at bransjen selv og det offentlige har etablert gode kontrollmekanismer som bidrar til å minimalisere risikoen for at dette trygghetsyrket blir misbrukt av kriminelle og organiserte kriminelle miljøer.

Forslagsstillerne er kjent med at politiet etter forskrift allerede i dag kan ta initiativ til å sjekke ut enkeltpersoner også etter ansettelse hvis det foreligger "særlige grunner", men viser til at denne muligheten er lite brukt og lite kjent i de enkelte politidistrikt. Forslagsstillerne ber derfor Regjeringen om å presisere dette i loven og at dette praktiseres lempelig med sikte på å få kriminelle vektere raskest mulig ut av tjeneste. Forslagsstillerne ber også om at Regjeringen gir det enkelte vaktelskap mulighet til å be om politiattest etter ansettelse i tilfeller hvor det foreligger mistanke om kriminell aktivitet.

Den senere tids avsløringer om forholdene i deler av vektelbransjen viser at deler av vakt- og ledsagerbransjen kan se ut til å ha tiltrukket seg personer som har begått grov kriminalitet både før og etter at de ble engasjert av enkelte små og mellomstore selskaper som myndighetene ikke har oversikt og kontroll over. Dette øker behovet for adekvate godkjenningsordninger, og ikke minst gode kontrollrutiner etter at godkjenning er gitt til vektelskaperne.

Forslagsstillerne viser til at lov om vaktvirksomhet ble etablert fordi man mente at myndighetenes kontroll med vaktbransjen ikke var tilstrekkelig på tidspunktet for vedtaket av loven. Hovedformålet med denne loven var bl.a. å øke kvaliteten på vektertjenestene, bedre den offentlige kontrollen og styrke rettssikkerheten for dem som kommer i kontakt med vektene. Politiet er etter loven godkjenningsmyndighet og skal føre kontroll

med vaktvirksomheten. En svært viktig forutsetning var at det som et minimum skulle opprettes fem stillinger for å koordinere kontrollen.

Fem år etter at loven ble vedtatt har dette ikke skjedd. Å få på plass et slikt sentralt koordinert arbeid underlagt Politidirektoratet er en forutsetning for at det kan ytes effektiv bistand, informasjon og rådgivning overfor det enkelte politidistrikt. Forslagsstillerne er av den oppfatning at etableringen av dette må sees i sammenheng med det øvrige arbeid som gjøres i forhold til bekjempelse av organisert kriminalitet, gjengkriminalitet mv. Det må være en klar forutsetning at de personene som ansettes i dette tiltaket, bør ha møterett i de utvalg som har til hensikt å bekjempe organisert kriminalitet mv.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Morten Ørsal Johansen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til forslagene i Dokument nr. 8:19 (2006-2007).

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at hovudformålet med lova var mellom anna å auke kvaliteten på vektartenestene, betre den offentlege kontroll og styrke rettssikkerheita for dei som kjem i kontakt med vektarane. Politiet er godkjeningsmyndigheit og fører kontroll med vaktverksemdene. Forutan å sikre at lovgivar sin intensjon vert fylgt opp, er ei anna viktig målsetjing at sakshandsaminga skal vera einsarta same kva politidistrikt saka høyrer inn under.

Fleirtalet viser til St.prp. nr. 1 (2006-2007) der det går fram at Justisdepartementet er i gang med ein gjennomgang av lovverket som regulerar private vaktelskap for mellom anna å vurdere om gjeldande regelverk er tilstrekkeleg for å sikra naudsynt kvalitet og kontroll av vektarbransjen, og forutset at fleirtalet sine innspel vert tekne med i den vidare handsaminga.

Fleirtalet viser til at Regjeringa har konkludert med at bruk av maktmidlar skal handterast av det offentlege og vera underlagt offentlege instruksar, jf. Soria Moria-erklæringa:

"Regjeringen vil gå imot privatisering av myndighetenes strengeste tvangsutøvelse og ikke konkurranseutsette politi- og fengselsvesen."

Fleirtalet vil og poengtere at koplinga mellom bruk av makt og profitt er uheldig.

Fleirtalet viser til at Politidirektoratet si oppfølging av vaktverksemdlova og det vidare oppfølgingsansvar som er pålagt politiet, hittil har vorte utført ved at arbeidet på vanleg måte er prioritert innanfor Politidirektoratet og politidistrikta sine ordinære budsjett, og

var ikkje øymerka under regjeringa Bondevik II, og er heller ikkje øymerka midlar av denne regjeringa. Viss politiet skal prioritera opp dette området, så må andre viktige områder prioriterast ned. Fleirtalet ber Justisdepartementet vurdere gebyrordning for kontroll med vaktelskapa i samband med gjennomgangen av vaktverksemdlova. Eit slikt gebyr skal avspegle den faktiske kostnaden som politiet har med denne kontrollen. I tillegg ber fleirtalet om at det vert vurdert ei årleg avgift i staden for eingongsavgift som i dag.

Fleirtalet viser til brev frå justisministeren når det gjeld lovendring for å kunne krevje politiattest også etter ein er tilsett. Dette er mulig også i dag innanfor dagens lovverk, og lovendring er såleis ikkje naudsynt.

Fleirtalet meiner at ei varslingsplikt reiser prinsipielle innvendingar som krev grundig kartlegging før ho eventuelt vert innført. Ei innvending mot ei slik plikt vil etter fleirtalet sitt syn vere at straffbare forhold som er utan relevans for vedkomandes dugleik til å utføre arbeid, likevel verker ekskluderande for vedkomandes høve for å kunne kome ut i arbeid etter avslutta soning. Dette vil etter fleirtalet sitt syn kunne kome i konflikt med målsetjinga om å oppnå ei fornuftig rehabilitering av den domfelte når vedkomande ikkje lenger er underlagt kriminalomsorga.

Fleirtalet vil like fullt peike på at sjølv om det ikkje eksisterar ei plikt for politiet til å gjere vaktelskapa merksame på personar med pletter på vandelen, må det forventast at dette skjer når politiet får tilgang til opplysningar der det går fram at vedkomande avgjort er å rekne som uskikka til å utføre vektararbeidet på grunn av tidlegare straffbare forhold.

Fleirtalet meiner at ein tilsett skal vere rusfri på arbeidsstaden, jamvel om vedkomande har sitt arbeid i eit vaktelskap eller er tilsett i anna verksemd. Ved mistanke om rus på arbeidsstaden meiner likevel fleirtalet at det som ein hovudregel ikkje står fram som fornuftig å bygge ut eit kontrollapparat i regi av den enkelte arbeidsgjevar for å teste ut om den enkelte har innteke rusmidlar eller ikkje. For det første kan private kontroller på arbeidsstaden opplevast som krenkjande mot den enkelte tilsette sin integritet. Men i tillegg vil all slik gransking vere hefta med feilkjelder som kan føra med seg tolkingsproblem for prøvetakaren, og inneber kompetansekrav som krev at ein uhilda instans vert involvert i så vel sjølve prøvetakinga som evalueringa av resultatet.

Når eit vaktelskap mistenkjer inntak av rusmidlar hjå ein av sine tilsette, bør dette etter fleirtalet sitt syn påtalast ovafor den tilsette, og der det er mistanke om lovbrøt bør det vere påtalemakta sitt ansvar å kartlegge om noko ulovleg har skjedd. Fleirtalet ser at nokre verksemdar er så spesielle i sin natur at det kan vere naudsynt med særskilte tiltak for å oppnå absolutt fridom frå rusmidlar, og vil trekkje fram leite- og boreverksemda i Nordsjøen som eitt eksempel på slik verksemd.

Fleirtalet kan like fullt ikkje sjå at private vaktelskap er i nokon særstilling som skulle tilseie at vilkåra for kontrollar i regi av arbeidsgjevar skal vere underlagd andre premissar enn andre private og offentlege tenesteytande næringer.

Fleirtalet vil peike på det viktige arbeidet som AKAN utfører, og gjere merknad om at når målsettinga er å oppnå betring av atferd hjå ein arbeidstakar, vil hovudregelen vere at dette best vert oppnådd gjennom friviljuge avtalar mellom arbeidstakar og arbeidsgjevar, ikkje ved at arbeidsgjevaren set seg sjølv i ei etterforskningsrolle ovafor den enkelte arbeidstakar.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at forslagsstillerne tar opp et svært viktig tema, og deler bekymringen over manglende rutiner og kontroll.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil likevel uttrykke misnøye og overraskelse over at en enstemmig innstilling fra Stortinget ikke har blitt fulgt opp av regjeringen Bondevik II og den sittende regjeringen Stoltenberg.

Komiteens medlemmer fra Høyre konstaterer at vekslende stortingsflertall og regjeringer ikke har fulgt opp en enstemmig innstilling fra Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser i den forbindelse til at et enstemmig storting i Innst. O. nr. 20 (2000-2001) vedtok en egen vaktvirksomhetslov. Disse medlemmer er kjent med at hovedformålet med vaktvirksomhetsloven var å øke kvaliteten på vektertjenesten, bedre den offentlige kontrollen og styrke rettsikkerheten for dem som kommer i kontakt med vekterne. Vaktbransjen har i dag ansvar for store verdier og ordensmessige oppdrag. Slik kontrollen er lagt opp i dag, har ikke politiet ressurser til å føre en skikkelig kontroll med vakt-selskapene. Disse medlemmer mener politiet må bevilges de ressurser som trengs til å etterprøve dagens regler, ikke bare at det etableres skjerpene krav som kun fungerer på papiret. Disse medlemmer viser i den anledning til følgende enstemmige merknad i Innst. O. nr. 20 (2000-2001):

"Komiteen viser til at departementet i proposisjonen slår fast at politiet ikke har hatt tilstrekkelige ressurser til å utøve tillatelses- og kontrollfunksjonen på en tilfredsstillende måte, og at lovforslaget legger opp til å styrke kontrollfunksjonen. Det er anslått behov for minst 5 nye stillinger hos godkjenningmyndigheten for å få den ønskede opptrapping av dette arbeidet. Komiteen mener det er viktig at intensjonene med de lovendringer som nå foretas blir ivaretatt. Komiteen forutsetter derfor at departementet følger opp forslaget i de årlige budsjettene."

Disse medlemmer er bekymret for at det viktigste virkemiddel, som skulle sørge for kontroll med bransjen, og som Stortinget enstemmig sluttet seg til, ikke er på plass over fem år etter at loven ble vedtatt. Disse medlemmer vil påpeke at det har vært en forholdsvis stor økning i antall ansatte i vektibransjen og disse medlemmer vil derfor anta at Regjeringen må øke antallet stillinger i forhold til dette.

Disse medlemmer mener det er viktig å få på plass en sentral godkjenning av vakt-selskapene, samt et sentralt kontrollorgan underlagt Politidirektoratet (POD). Vaktvirksomhetsloven § 7 forutsetter at politiet skal øve kontroll med at vaktvirksomheten drives i samsvar med loven.

Disse medlemmer vil understreke at kontrollen må være lik uansett tilholdssted i landet.

Disse medlemmer mener at samfunnsutvikling har vist at det er behov for både offentlige og private aktører, herunder vektibransjen. Mange oppgaver som tidligere ble utført av det offentlige utføres nå av private tilbydere. Disse medlemmer mener de private aktørene således bør sees på som et viktig supplement til det offentlige, og som bidrar med å løse nødvendige samfunnsoppgaver på en betryggende og profesjonell måte. Disse medlemmer understreker at en forutsetning for dette er at vektibransjen og offentlige myndigheter har absolutt nulltoleranse overfor ansatte som begår straffbare handlinger. Bransjen selv og det offentlige må etablere gode kontrollmekanismer som bidrar til å minimalisere risikoen for at dette yrket ikke blir misbrukt av kriminelle og organiserte kriminelle miljøer. Disse medlemmer viser i den forbindelse til det arbeidet som vaktbransjen selv har bidratt med ved opprettelse av Vektterskolen og Sikker Vakt.

Disse medlemmer viser til at det i dag er slik at vektterselskap må søke godkjenning i det enkelte politidistrikt for å kunne ha virksomhet der. I de tilfeller hvor et vakt-selskap utøver virksomhet i flere distrikter er det politidistriktet hvor hovedkontoret ligger som har ansvaret for kontroll og oppfølging. Det lokale politidistrikt har ofte begrenset kompetanse på området og i en trang budsjett hverdag blir kontroll av vektterselskapene nedprioritert.

Disse medlemmer mener at skal man kunne få en reell og effektiv kontroll i forhold til vektterselskapene, må man opprette en sentral godkjenningsordning og et sentralt tilsyn. Disse medlemmer ber videre Regjeringen innføre et nasjonalt standardisert vektter-ID-kort. Man kan ikke forvente at en person kjenner til de over 250 vektterselskapene og hvordan deres ID-kort ser ut. Et nasjonalt vektter-ID-kort vil i større grad sikre borgernes rettsikkerhet. Disse medlemmer understreker at også vektere under opplæring bør bære eget ID-kort som viser at de er lærlinger. Slikt kort skal inneholde for eksempel bilde, firma og et ansettelsesnummer, og til enhver tid være synlig. Sivile vektere skal uoppfordret vise det frem dersom de griper inn.

Disse medlemmer ber Regjeringen innføre tilsvarende godkjenningsordning for vektere som for ordensvakter. Det vil i praksis si at vektter-ID-kortet utleveres hos det lokale politiet etter at den som arbeider som vektter har fremvist vandelsattest, og har gjennomført nødvendig vektterkurs. Det må stilles krav til å inneha et slikt nasjonalt vektter-ID-kort for å kunne arbeide som vektter. Disse medlemmer mener videre at politiet må gis hjemmel til å inndra vektter-ID-kortet dersom vekteren viser seg uegnet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en nasjonal godkjenningsordning og kontroll av vektterselskap."

"Stortinget ber Regjeringen innføre et krav til nasjonalt vektter-ID-kort for å kunne arbeide som vektter i Norge. Kortet skal kunne inndras av politiet dersom man viser seg uegnet."

Disse medlemmer ber Regjeringen senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett sørge for opprettelsen av de stillingene som det er behov for, og som ble forutsatt av Stortinget i vedtaket om lov om vaktvirksomhet. Disse medlemmer vil påpeke at det har vært en forholdsvis stor økning i antall ansatte i vekterbransjen, og disse medlemmer vil derfor anta at Regjeringen må øke antallet stillinger i forhold til dette. Disse medlemmer ber Regjeringen øremerke disse stillinger i et sentralt tilsyn under politiet.

Disse medlemmer viser til at PDMT (Politiets Data og Materiell Tjeneste) har utviklet et dataprogram for å kontrollere personalia levert på CD-rom fra vakt-selskapene. Disse medlemmer mener dette vil bidra til at vakt-selskapene får mulighet til å kontrollere alle ansatte i forbindelse med årlig kontroll fra politiet og forutsetter at dette skjer.

Disse medlemmer ser at den siste tids hendelser har aktualisert noen av vaktbransjens hovedutfordringer, nemlig bransjens manglende mulighet til å føre kontroll med sine ansatte etter at ansettelsen har skjedd. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at vaktbransjen får mulighet til å innhente ny politiattest ved behov og ved mistanke om kriminelle handlinger, også etter at ansettelse har skjedd, og ber Regjeringen legge frem endringer i lov om vaktvirksomhet for å klargjøre dette.

Disse medlemmer viser til at politiet i dag ikke har plikt til å varsle ledelsen i et vakt-selskap dersom en av deres ansatte har begått straffbare handlinger, eller er under etterforskning mistenkt for alvorlig straffbare handlinger. Under komiteens høring 8. februar 2007 kom det frem et sterkt ønske om at politiet skulle ha en plikt til å varsle.

Disse medlemmer ber derfor Regjeringen sørge for at politiet skal ha plikt til å varsle ledelsen i vakt-selskapene om slike hendelser.

Disse medlemmer viser til at vakt-selskapene kontinuerlig arbeider for å bedre kvaliteten, både på den enkelte vekter og de tjenester de leverer til sine kunder. Disse medlemmer registrerer at kriminalstatistikken viser at bruk av narkotika blir mer og mer vanlig også blant folk som er i fast arbeid. Disse medlemmer ber derfor Regjeringen utrede forslag om å kunne teste ansatte i vekterselskaper ved mistanke om misbruk av rusmidler.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen varsler at departementet skal foreta en gjennomgang av lovverket, men behendig unnlater å si noe om hvor lang tid dette vil ta eller hva som skal skje for å sikre bedre kontroll. Disse medlemmer registrerer også at komiteens flertall slår inn åpne dører i forhold til diskusjonen om hvem som skal ha anledning til å nytte maktmidler i samfunnet all den tid det ikke er politisk uenighet om dette og dette temaet heller ikke er noen del av det fremlagte representantforslag. Disse

medlemmer konstaterer videre at flertallet ikke berører spørsmålet om at vakt-selskaper er et "satsingsområde" for organisert kriminalitet og terrorceller og at det rent faktisk foreligger etterretningsopplysninger som også omfatter rikets sikkerhet som tilfaller saksbehandler/kontrollør i Oslo politidistrikt, jf. trendrapport for Oslo politidistrikt 2007.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Regjeringen bes senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett sørge for opprettelse av de stillingene som ble forutsatt av Stortinget ved vedtakelsen av lov om vaktvirksomhet.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til endringer i lov om vaktvirksomhet med sikte på å klargjøre at politiattest kan kreves også etter ansettelse, og at det enkelte selskap gis anledning til å innhente dette ved mistanke om kriminelle handlinger begått av egne ansatte.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sørge for at politiet skal ha plikt til å varsle ledelsen i et vakt-selskap dersom en av deres ansatte har begått straffbare handlinger, eller er under etterforskning mistenkt for alvorlige straffbare handlinger.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen utrede forslag om å teste vektere i vekterselskap ved mistanke om misbruk av rusmidler.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen opprette en nasjonal godkjenningsordning og kontroll av vekterselskap.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen innføre et krav til nasjonalt vekter-ID-kort for å kunne arbeide som vekter i Norge. Kortet skal kunne inndras av politiet dersom man viser seg uegnet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:19 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Torbjørn Hansen om skjerpet kontroll med private vakt-selskaper - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 20. mars 2007

Anne Marit Bjørnflaten
leder

Solveig Horne
ordfører